

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

3

економічної теорії

на тему:

«Вплив коливання сировинних цін на економіку України»

Студентки 2 курсу групи ЕА-21

Левкович М. І.

Науковий керівник: к. е. н., доц.

кафедри економічної теорії

Хопчан В. М.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Тернопіль-2018 р.

Зміст

Вступ.....	3
1. Суть коливання сировинних цін на економіку України: темпи впливу та особливості.....	4
2. Аналіз основних коливань сировинних цін на економіку України.....	8
3. Проблеми та наслідки для економіки України від впливу коливань сировинних цін.....	14
Висновок.....	17
Список використаних джерел.....	18

Вступ

Актуальність теми. На сьогоднішній день національна економіка України досить сильно залежить від ситуації на глобальних сировинних ринках через суттєву сировинну орієнтацію експорту. Економіка сировинного сектору сьогодні чітко виокремилась у самостійний вектор економічного аналізу, який суттєво відрізняється від традиційних поглядів щодо моделювання внутрішніх та зовнішніх економічних процесів та потребує ґрунтовного наукового осмислення. Це зумовлено тим, що проблема якості інститутів і рентоорієнтована поведінка в сировинних економіках загрожують вкрай серйозними спотвореннями всіх макроекономічних та інституціональних процесів, також українська економіка має значний рівень торговельної відкритості і тому перебуває під постійним впливом змін на зовнішніх ринках. Структура глобальної економіки свідчить, що ризики міжнародної конкуренції притаманні абсолютно всім країнам, інша річ, що у різних економік вони концентруються на різних ринках. Унаслідок цього всі учасники міжнародної кооперації намагаються мінімізувати рівень своєї зовнішньої вразливості, застосовуючи різні наявні в них механізми та інструменти, нерідко всупереч інтересам своїх іноземних партнерів

Мета дослідження: проаналізувати вплив сировинних цін на економіку України.

Завдання дослідження: - визначити сутність коливання сировинних цін на економіку України;

- дослідити вплив основних коливань сировинних цін на економіку України;
- проаналізувати проблеми та наслідки для економіки України від впливу коливань сировинних цін.

Об'єкт дослідження – коливання сировинних цін.

Предметом дослідження є вплив коливання сировинних цін на економіку України.

1. Суть коливання сировинних цін на економіку України: темпи впливу та особливості.

Ціну на сировину встановлює ринок, а не виробник. Сировина – це, як правило, біржові товари. Тому експортер сировини має обмежені можливості, щоб вплинути на ціну і управляти своїми доходами.

Акцент на розвиток сировинної економіки призводить до зниження продуктивності, що впливає на падіння рівня заробітної плати. Падіння доходів знижує внутрішній попит і негативно позначається на економічному розвитку.

Торгівля сировинними товарами на глобальних ринках є специфічною та характеризується рядом особливостей[10] :

- міжнародна торгівля сировинними товарами характеризується нестабільністю глобального ринку через високу залежність попиту та пропозиції на сировинні товари від кліматичних умов, природних запасів, політико-економічних криз, особливо в найважливіших сировинних регіонах;
- простежується довгострокове перевищення пропозиції сировинних товарів над попитом. Це призводить у ряді випадків до сировинної кризи в країнах, що розвиваються, з вузькою сировинною спеціалізацією, оскільки експорт сировинних ресурсів забезпечує їм від 50 до 100% експортних доходів;
- партнери прагнуть укласти довгострокові міжнародні контракти, що дозволяє експортеру забезпечити стабільний збут, а імпортеру – гарантоване постачання. На довгострокові контракти припадає близько 30% світового сировинного експорту, при цьому на природний газ – 100%, мідні, олов'яні, свинцево-цинкові концентрати – 90, кам'яне вугілля – 75, залізну руду – 60, марганцеву руду – 30%;
- купівля-продаж сировинних товарів тісно пов'язана з постачанням інших видів товарів, є частиною комерційних операцій, складних видів

зовнішньоекономічного співробітництва (техніко-економічного, науково-технічного), великомасштабних угод на компенсаційній основі;

- знижуються темпи зростання експорту сировинних товарів при абсолютному збільшенні розмірів торгівлі даної товарної групи;
- темпи зростання торгівлі паливом і сировиною мінерального походження випереджають темпи зростання торгівлі продовольством і сільськогосподарською сировиною;
- зростає торгівля напівфабрикатами, виготовленими на основі мінеральної і рослинної сировини, а також сировиною глибокої обробки, переробки і спеціально підготовленими матеріалами підвищеної якості;
- підвищуються вимоги імпортерів до екологічної безпеки товарів, що поставляються;
- високий ступінь монополізації. Найбільші торговельні і промислові компанії прагнуть установлювати монополюючі високі ціни на сировинних ринках. При цьому внутрішньокорпоративні постачання сировини ведуться за зниженими трансфертними цінами;
- зростає державне втручання у визначення обсягів, напрямів, форм і методів торгівлі сировинними і продовольчими товарами.[2, с.660]

Наявність сировинних ресурсів дає можливість для фінансування інвестицій, науки, освіти, підтримання сталого економічного зростання. При цьому, маючи хороші стартові можливості, більшість багатих сировиною держав не є світовими лідерами за життєвим рівнем та соціально-економічним розвитком. Як показує міжнародний досвід, в довгостроковому плані багаті ресурсами країни розвиваються менш успішно, ніж бідні.

Українська економіка також має сировинний характер і стикається з більшістю проблем, характерних для країн, орієнтованих на виробництво та експорт сировини. Щоб уникнути «ресурсної пастки», для нашої країни настав час переглянути підходи до економічного розвитку та переосмислити своє місце у світовому розподілі праці.[7]

Основні риси формування світових цін на сировину полягають у такому:

- вирішальну роль у визначенні їх рівня відіграють не внутрішні витрати та ціни, а співвідношення попиту визначає той рівень витрат, що виступає в якості регулятора світових (експортних) цін;
- сполучення цін основних виробників та імпортерів і біржових котирувань в якості світових цін для більшості сировинних товарів;
- множинність цін основних виробників експортерів (а іноді і біржових котирувань), що відіграють роль світових цін по ряду сировинних товарів.

Група держав — основних виробників і експортерів найчастіше функціонує у вигляді так званих міждержавних асоціацій виробників. Особливу популярність серед міждержавних асоціацій країн-експортерів сировини, що розвиваються, в 70-і р. завоювала асоціація країн-експортерів нафти (ОПЕК), яка відіграє помітну роль у формуванні світових цін на нафту.[8]

Однією з характерних темпів розвитку сучасних сировинних економік є очевидне посилення синхронізації руху сировинних цін, а також здатність ефектів глобальної ліквідності значно щільнішого співвідношення з поведінкою усіх сировинних цін, аніж коли остання співзалежить окремими факторами взаємодії секторів з видобутку і переробки окремих видів сировини. У цьому контексті сировинні ціни перетворилися на один з найважливіших механізмів функціонування процесів глобальної інфляції. Незважаючи на те, що центральні банки доволі ефективно контролюють механізм формування споживчих цін, визначення процентних ставок на ринках через операції центральних банків відбувається без урахування коливань цін на сировину. У випадку, якщо очікування ґрунтуються виключно на індексі споживчих цін, поведінка сировинних цін фактично опиняється за межами будь-яких монетарних рішень. Важливим тоді залишається лише “внутрішній” операційний прогноз того, як зміна сировинних цін вплине на індекс споживчих цін.

Такий вплив на поведінку сировинних цін призводить до того, що за їх зростаючого тренда країни експортери ресурсів отримують можливості нагромаджувати зовнішні активи у значних обсягах і генерувати глобальний

інфляційний тиск, на який усі інші центральні банки реагують із суттєвим запізненням. Саме у такий спосіб формується модель глобальної інфляції, яка не є виключно інфляцією споживчих цін.[2. с.128-135]

2. Аналіз основних коливань сировинних цін на економіку України

Враховуючи властивості української економіки, можна припустити, що її динаміка суттєво залежить від коливань світових цін на сировину, яку вона виробляє та експортує. Адже визначального впливу на ці ціни вона не чинить, власних потужностей для заміщення технологічно місткого імпорту їй не вистачає, а розраховувати на серйозні інвестиційні та фінансові поштовхи іззовні вона просто не може. І це при тому, що обсяги українського експорту стало сягають 50% ВВП, живлячи єдиний більш-менш безпечний канал емісії гривні.[4, с.230-231] Економіка сировинних країн значною мірою залежить від цін на сировину на ринках світу, які мають тенденцію до зниження.[9]

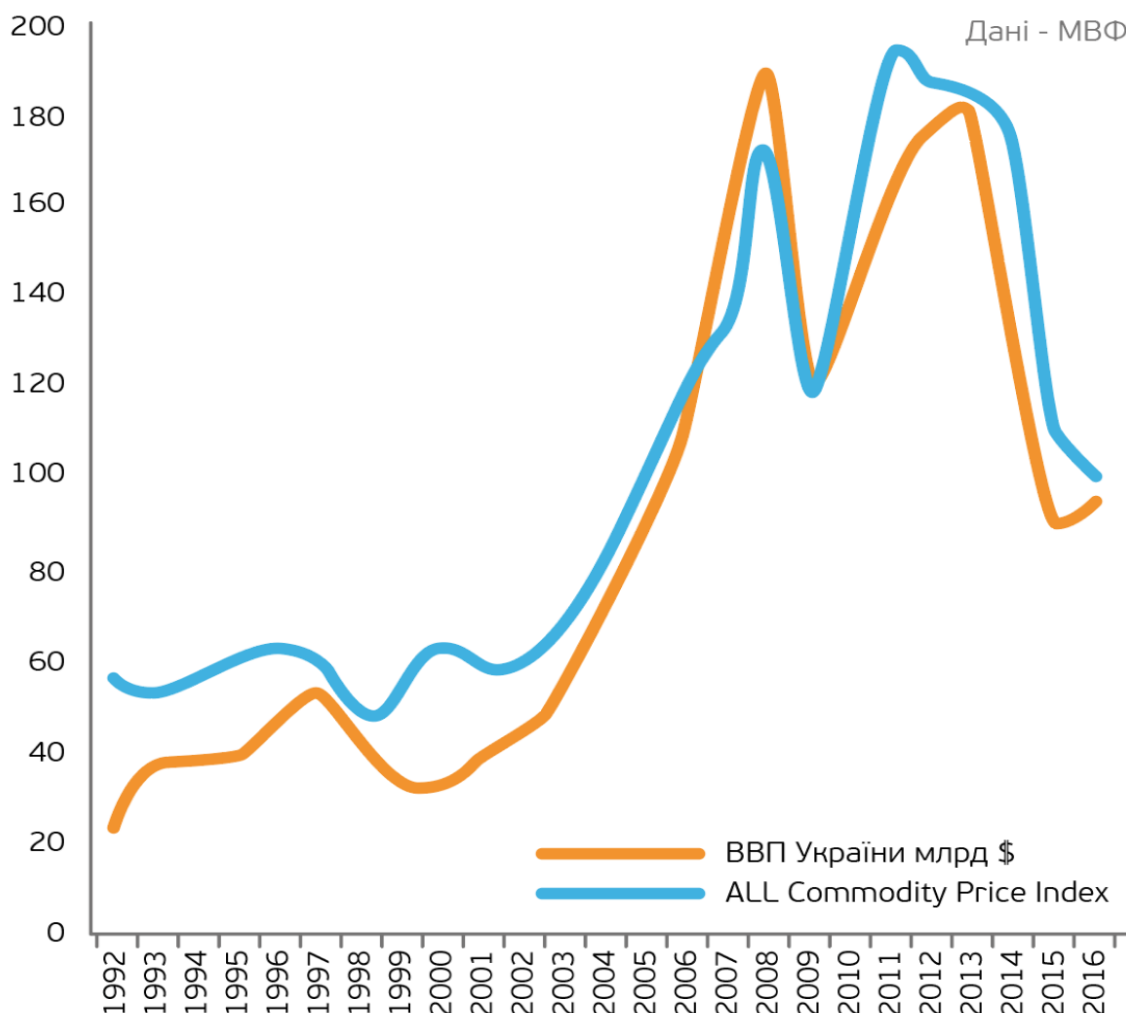

Рис.1 Співвідношення ВВП України до товарного індексу цін сировини[8].

На початку ж 2018 р. сформований раніше тренд розвитку вітчизняної зовнішньої торгівлі в цілому зберігся. Хоча, за даними НБУ, «у лютому

2018 р., попри збереження сприятливої цінової кон'юнктури, зростання експорту українських товарів сповільнилося до 10,6 % у розрахунку рік до року (р/р), тоді як у січні зростання експорту товарів становило 23,1 % р/р. Погіршення показників експорту за рядом товарних груп насамперед відображало відповідні тенденції у їх виробництві, а ускладнення транспортних перевезень через несприятливі погодні умови було додатковим чинником. Зокрема, через ремонтні роботи на окремих металургійних заводах уповільнилося зростання вартісних обсягів експорту металургійної продукції до 23,8 % р/р (з 35,6 % р/р у січні). Скорочення видобутку залізних руд у лютому, порівняно із січнем, зумовило сповільнення зростання їхніх обсягів експорту до 6,9 % р/р (з 24,6 % р/р у січні). Через звуження ринків за останні кілька років, у тому числі через погіршення відносин з Росією, експорт української продукції машинобудування демонструє високу волатильність через періодичні та значні за обсягом, однак нерегулярні поставки. Так, після значного зростання в січні (майже на 50 % р/р), завдяки поставкам турбореактивних двигунів до Росії та ефектам бази порівняння, експорт машинобудівної продукції скоротився на 3 % р/р. Також знизився експорт насіння олійних культур (на 4,1 % р/р) унаслідок поступового вичерпання перехідних запасів на тлі нижчого врожаю соняшнику 2017 р. порівняно з попереднім роком. Водночас після чотиримісячного падіння відновилося зростання експорту зернових культур (13,3 % р/р) завдяки зростанню світових цін і нарощуванню фізичних обсягів поставок пшениці та кукурудзи. Крім того, високими темпами тривало зростання експорту м'яса та молочної продукції (34,5 та 50,4 % р/р відповідно).

Зростання імпорту товарів також відчутно сповільнилося (до 9,5 % р/р порівняно з 30,6 % р/р у січні) переважно за рахунок енергоносіїв та продукції хімічної промисловості. Так, на тлі високих запасів у підземних сховищах фізичні обсяги імпорту природного газу зменшилися в 1,8 раза р/р. Зниження попиту з боку аграріїв через вірогідний пізніший початок весняної посівної кампанії внаслідок несприятливих погодних умов і значні обсяги імпорту в попередні періоди зумовило істотне сповільнення зростання обсягів імпорту нафтопродуктів

та хімічної продукції (передусім мінеральних добрив). Крім того, уповільнення імпорту хімічної продукції могло бути зумовлене невизначеністю, пов'язаною з реєстрацією засобів захисту рослин. Річні темпи зростання імпорту легкових автомобілів у лютому знизилися до 21,2 % р/р (з 40,8 % у січні) унаслідок дворазового збільшення в його структурі частки дешевших автомобілів з пробігом. Подальше зростання імпорту вживаних автомобілів може пояснюватися останнім роком дією знижених ставок акцизного податку на такі транспортні засоби. Попри це імпорт продукції машинобудування в цілому продовжував зростати високими темпами (28,9 % р/р), зокрема через значні темпи зростання обсягів імпорту комп'ютерної техніки (у 1,6 раза р/р). Також на тлі пожвавлення споживчого попиту та зміцнення гривні прискорилося зростання імпорту окремих продуктів харчування, зокрема риби й морепродуктів, цитрусових і овочів (насамперед огірків). На відміну від експорту товарів, зростання експорту послуг у лютому прискорилося (до 12,2 % р/р) насамперед за рахунок трубопровідного транспорту.

Високими темпами продовжував зростати експорт послуг інформаційних технологій і авіаційного транспорту, а також істотно збільшилися обсяги експорту послуг з переробки давальницької сировини. Натомість зростання імпорту послуг уповільнилося (до 7 % р/р), зокрема за рахунок послуг морського транспорту.

У березні 2018 р. світові ціни на товари, що переважають в українському експорті, залишалися високими попри корекцію на окремих товарних ринках. Зокрема, ціни на сталеву продукцію у європейському регіоні (на який припадає лєвова частка українського експорту металургійної продукції) зростали завдяки високим темпам економічного зростання, що призвело до стійкого попиту на сталеву продукцію. Ціни на китайському ринку очікувано знижувалися через відновлення виробництва після відміни дії обмежень у північних провінціях програми боротьби зі смогом, однак залишалися на високому рівні. Натомість попри нарощення виробництва сталі в Китаї ціни на залізну руду зменшувалися через її рекордні складські запаси та значну пропозицію.

Світові ціни на зерно, попри корекцію в другій половині березня, також залишалися на високому рівні. Корекція цін відображала поліпшення очікувань щодо світового врожаю, особливо другого врожаю зернових у країнах Латинської Америки, після несприятливих погодних умов у ряді регіонів початку 2018 р.

Ціни на нафту на світових ринках у березні поступово зростали в умовах посилення геополітичного напруження, зокрема через загострення у відносинах між США та Іраном, високий рівень виконання угоди ОПЕК+ у попередні місяці та позитивні очікування щодо її продовження в 2019 р., зменшення запасів нафти в США. Дещо стримувало зростання цін нарощення бурової активності в США», – повідомив НБУ.

Проведений вище аналіз свідчить, що на початок 2018 р. українська зовнішня торгівля значною мірою пододала шоки, обумовлені російською гібридною агресією та пов'язаними з цим кардинальними змінами в товарній і географічній структурі експортно-імпортних операцій. Однак багато проблем, пов'язаних з адаптацією української зовнішньої торгівлі до нових змін у архітектурі міжнародних економічних відносин ще очікують на своє розв'язання.[6, с.81-93]

З початку року Україна торгувала з 212 країнами. Найбільшим нашим торговим партнером за останні 2 роки став Євросоюз. 42-44% відсотки товарів та послуг Україна продає на експорт в Європу. Основний товар, який ми імпортуємо – енергоносії, доля іншого імпорту теж значна. З Європи ми завозимо автомобілі, мінеральні добрива, медикаменти та побутову техніку.

Основні торгові партнери України розміщуються у Таблиці 1, що подано у додатку А.

За підсумками фінансових показників першого півріччя 2018 в порівнянні з аналогічним періодом 2017 експорт українських товарів та послуг збільшився на 12.7 % й наразі складає 26 876 млн. дол. Так, загальний український експорт впевнено зростає, але разом з ним росте й імпорт. У першому півріччі в Україну ввезено товарів загальною вартістю 30939.9 млн. дол. Сальдо

зовнішньоекономічної торгівлі залишається негативним, українці купили на 4063.7 млн. доларів США більше, ніж продали.

Таблиця 2

Основні торгові партнери України загальні результати в відсотках.

Назва	Експорт	Імпорт
Країни ЄС	42,1	41,6
Країни СНД	14	23,1
Інші країни	43,9	35,3

Джерело: автор склав самостійно на основі[1].

За даними Державної служби статистики найбільшу частку експорту України в першій половині 2018 року складала продукція металургійної та аграрної промисловості. Найбільше у нас купують Польща, Німеччина, Італія, Туреччина та Нідерланди.

Таблиця 3

Приблизна структура експорту товар

Назва	Доля у загальному експорті товарів, %
Рослинництво (в тому числі зернові)	17,8 (13,3)
Жири та олії	9,9
Живі тварини та м'ясо	2,7
Готові продукти харчування	6,3
Недорогоцінний метал, вироби з металу	26,8
Техніка, обладнання, механізми	15,2
Транспортні засоби (в т.ч.літаки)	1,4
Текстиль та взуття	2,3
Мінеральні продукти(паливо, мастичні матеріали)	9,1
Деревина та вироби з неї, целюлозні матеріали	4,6
Хімічна промисловість	3,9

Джерело: автор склав самостійно на основі[1].

Статистика говорить про те, що складові імпорту істотно не змінилися за останні 4 роки. Україна імпортує не тільки продукти, які не вирощує, чи не виробляє. Постійно відбувається міжнародний обмін товарами та послугами, навіть аналогічними вітчизняним. Це позитивно впливає на економіку в цілому, тому що сприяє здоровій конкуренції.[1]

3. Проблеми та наслідки для економіки України від впливу коливань сировинних цін

Основна проблема всіх сировинних економік – вони не виробляють достатньо додаткової вартості. Для України джерелами додаткової вартості можуть стати машинобудування (особливо обладнання для газодобувної галузі), виробництво локомотивів, вагонів, кораблів, ліків. Також необхідно просувати готові продукти харчування за кордон – сьогодні ця товарна позиція становить менше 6% експорту, хоча є набагато більш виграшним напрямком, ніж продаж зерна і неперероблених продуктів. Посудіть самі, якщо річний оборот найбільшої в світі компанії виробника продуктів харчування приблизно дорівнює всьому ВВП України.

Але поки ми взяли курс на екстенсивне зростання сировинних секторів. Це можна добре простежити в національному експорті. Згідно з останніми даними Держстату, в 2017 році ми реалізували товарів тваринного походження на трохи більше, ніж \$1,1 млрд. Ще \$9,2 млрд Україні приніс експорт продуктів рослинного походження. Майже 24% експорту від продажу аграрної сировини – це дуже великий показник залежності від ринку із частими ціновими коливаннями.

Більше того, може статись, що скоро аграріям взагалі не буде куди збільшувати продажі. Адже Китай перестав так активно закуповувати с/г продукцію, як робив це пару років тому. Ринок ЄС має строгі квоти, а своїх аграріїв європейці дотують на €50 млрд на рік. Для них це не питання економіки і ціни, а справа національної безпеки. Близький Схід та країни Перської затоки, а також Індія – дуже перспективно, але для того, щоб серйозно наростити експорт, можуть знадобитися роки. Яких у нас немає. Сюди ж додамо, що більше 11% експорту – масла рослинного і тваринного походження. Але навіть це – всього другий і не найбільш технологічний цикл переробки. Тому в ньому теж закладено мало доданої вартості. Ще більше 10 мільярдів доларів принесла нам металургія.

Якщо підсумувати всі товарні позиції, то на сировинні групи та товари з низьким рівнем переробки прийдеться 70-80% експорту.

Результат очевидний – ми маємо негативний торговий баланс по товарах на близько \$6,4 млрд. Тому що з-за кордону купуємо готові продукти, а продаємо сировину для переробки та втрачаємо мільярди доларів щороку. Наприклад, \$6,5 млрд витрачаємо на хімічну продукцію, більш \$1,7 млрд – на одяг і текстиль, ще \$9 млрд – на продукцію машинобудування і майже \$4,2 млрд на транспортні засоби.[5]

У торгівлі сировинними товарами існує цінова проблема: ціни на сировинні товари характеризуються значними коливаннями, які не завжди можна передбачити.[7]

Зростання світових цін на сировину у низці країн-експортерів позначається підвищенням ефективності публічних фінансів. Зниження рівня державного боргу, здійснення виваженої, з точки зору фіскальних правил, контрциклічної бюджетно податкової політики продемонстрували можливості “конвертування” сировинного добробуту у соціальний. За відносно переконливої довгострокової тенденції зростання сировинних цін, за умови здійснення належної макроекономічної політики та ефективного функціонування державних інститутів безумовно можна досягти високих соціальних стандартів, паралельно знижуючи рівень інфляції. Однак такі країни демонструють вразливість до кардинальної зміни тренда, оскільки соціальні гарантії, які у середньостроковій перспективі визначаються структурою і величиною бюджетних видатків, є нееластичними у бік свого зниження. З огляду на це у випадку затяжного спадного тренда сировинних цін нагромаджених фондів суверенного багатства може не вистачити для збереження попереднього рівня соціального добробуту і соціальних стандартів. [2, с.128-135]

Світові ціни можуть стимулювати або стримувати виробництво та експорт окремих сировинних товарів і розвиток міжнародної торгівлі сировиною в цілому, впливати на співвідношення між сировинними галузями, на розвиток

національних економік. Від коливання цін на сировину значною мірою залежить економічний стан експортуючих сировину країн.[8]

Аналіз сучасного руху тренда сировинних цін дає змогу зробити висновок про спадний його характер у середньостроковій перспективі, що зумовлено низкою причин. Насамперед світова економіка демонструє уповільнення експансії глобальної ліквідності. Вперше упродовж тривалого періоду часу відбулося зниження обсягів глобальних валютних резервів. Найімовірніше зростання процентних ставок Федеральної резервної системи позначиться значно жорсткішими фінансовими умовами, які матимуть негативний вплив на можливість побудови адекватної траєкторії попиту на сировину внаслідок песимістичних інвестиційних перспектив сучасної глобальної економіки.

Спадний тренд сировинних цін супроводжується також зміною дохідності державних облігацій у країнах-експортерах і країнах-імпортерах сировини. Внаслідок спадного тренда сировинних цін спостерігається чітке розмежування країн з ринками, що формуються, – на сировинних експортерів та імпортерів сировини. Ризики погіршення фіскальних позицій країн-експортерів сировини швидко конвертуються в підвищення рівнів дохідності, які вони сплачують за своїми борговими зобов'язаннями. Очікування ж покращення ситуації в країнах-імпортерах сировини конвертуються в те, що рівень дохідності за їхніми облігаціями суттєво знижується, формуючи вагомий розрив у рівнях доходностей з попередньою групою країн. За зростаючого тренда+ сировинних цін ситуація позиціонується як протилежна. Щільність взаємозв'язку між дохідністю державних облігацій і трендом сировинних цін зумовлюється негнучкістю соціальних стандартів у бік їх зниження. Оскільки у випадку скорочення бази надходжень країна зіштовхується зі зростаючим попитом на ресурси, найвірогіднішою можливістю покриття короткострокового фіскального розриву є зростання державного боргу (як відображення об'єктивної випереджуючої реакції ринку)

З проблемою сировинних цін тісно пов'язана проблема глобальних фінансових дисбалансів, оскільки країни-експортери сировини намагаються уникати підвищення курсу своїх валют у відповідь на зростаючий тренд, вдаються до нагромадження зовнішніх активів, які вимагають певної алокації, що створює знижувальний тиск на процентні ставки на ринках активів в країнах, де інституціональний захист прав їх власності є високим. Цілком очевидно, що спадний тренд цін на сировину призводить до актуалізації певного набору відмінних за структурою ризиків, які не лише пов'язані зі змінами умов торгівлі між країнами-експортерами та країнами-імпортерами сировини, а насамперед – з фінансовими дисбалансами.[2, с.128-135]

Висновок

Українська економіка продовжує монетизувати ефект помірно-сприятливої зовнішньої кон'юнктури. Поки ціна на світових сировинних ринках хоч і повільно, але зростає, це дає імпульс до відновлення української промисловості, зростання інвестиційної активності і доходів населення.

Економіка сировинного сектору сьогодні є самостійним типологічним вектором економічного аналізу, який суттєво відрізняється від традиційних поглядів щодо моделювання економіки, міжнародних взаємин, інституціональної ефективності тощо; – спадний тренд сировинних цін, який негативно впливає на основні макрофінансові аспекти функціонування глобальної економіки, загострює проблему визначення перспектив функціонування сировинного експорту України; – різке погіршення ситуації в сировинному секторі зумовлює необхідність пошуку інноваційних альтернатив сировинному багатству; – необхідність збереження значних інвестицій в аграрний та металургійний сектори вітчизняної економіки не мають розглядатись як структурні пріоритети, навпаки – система макрорегуляторів має враховувати масштабні ризики вразливості до коливання світових цін таким чином, щоб несировинний експорт уможлиблював визначення “секторного обличчя” української економіки; – викликами та ризиками для України залишаються військові дії на Донбасі, рівень фінансування ззовні, темпи відновлення підприємств, подолання корупції, визначення секторних пріоритетів; – перспективи української економіки залежать насамперед від якості проведених реформ, а не від темпів зростання світової економіки.

Список використаних джерел:

1. Експорт та імпорт України 2018. – [Електронний ресурс] – Режим доступу :<https://financer.com/ua/eksport-import-2018/>
2. Іващенко М.В. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВ УКРАЇНИ НА ГЛОБАЛЬНИХ СИРОВИННИХ РИНКАХ - 2017.-С.660.
3. Козюк В. ГЛОБАЛЬНА ЕКОНОМІКА В УМОВАХ СПАДНОГО ТРЕНДА СИРОВИННИХ ЦІН: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ Вісник ТНЕУ № 1, 2016.- С. 128-135. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <file:///C:/Users/user/Desktop/683-1352-1-SM.pdf>
4. Кораблін С.О. МАКРОЕКОНОМІЧНА ДИНАМІКА УКРАЇНИ: ПАСТКА СИРОВИННИХ РИНКІВ// Національна академія наук України ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» № 5793 від 22.11.2017. - С.230-231.
5. Куди приведе сировинна економіка. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://blog.liga.net/user/vkuzmin/article/29693>
6. Кулицький С. Зовнішня торгівля України: стан, проблеми й перспективи (Початок, закінчення у № 10) [Електронний ресурс] / С. Кулицький // Україна: події, факти, коментарі. – 2018. – № 9. – С. 81–93. – Режим доступу: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2018/ukr9.pdf>.
7. Принцип «ресурсного прокляття». – [Електронний ресурс] – Режим доступу :<https://news.finance.ua/ua/news/-/402162/pryntsyyp-resursnogo-proklyattya>
8. Тюріна Н.М., Карвацка Н.С. Зовнішньо економічна діяльність підприємства. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://pidruchniki.com/1315061453811/ekonomika/zovnishnoekonomichna_diyainist_pidpriyemstva
9. УКРАЇНСЬКИЙ ЕКСПОРТ: КРОК ВПЕРЕД ЧИ БІГ НА МІСЦІ? – [Електронний ресурс] – Режим доступу :

<https://forumkyiv.org/uk/analytics/ukrayinskij-eksport:-krok-vpered-chi-big-na-misci>

10. Шапран В. Як світова економіка вплине на Україну [Електронний ресурс] / Шапран В. // Новое время. Бизнес. Режим доступу: <http://biz.nv.ua/ukr/print/experts/shapran/jak-svitova-ekonomika-vpline-na-ukrajinu.html>

Додаток А

Таблиця 1

Основні торгові партнери України.

Країна	Експорт %	Імпорт, %	Сальдо, тис.дол.
Австрія	11	1	-16,5
Алжир	0,8	0	214,1
Азербайджан	0,8	0,9	-87,1
Болгарія	1,2	0,5	160
Бельгія	0,8	1,1	-136,6
Білорусь	2,9	6,5	-1235
Греція	0,7	0,4	57,6
Грузія	1	0,2	203
Велика Британія	1,2	1,6	-168,9
Єгипет	4,1	0,2	1033,6
Ізраїль	1,4	0,4	262,5
Індія	5,2	1,1	1065,6
Ірак	1,4	0	379,7
Індонезія	0,6	0,5	1065,6
Іран	1,4	0,1	360,2
Іспанія	2,6	1,2	323,3
Італія	6,1	3,5	564,5
Казахстан	0,8	0,8	-33,8
Корея	0,5	0,8	-111,6
Китай	4,3	12,2	-2604,1
Латвія	0,6	0,3	87,4
Ліван	0,9	0	247
Литва	0,7	1,4	-251,7

Марокко	0,8	0,3	179,5
Молдова	1,7	0,3	382,4
Нідерланди	9,6	1,3	443,5
ОАЕ	1	0,1	227,5
Німеччина	10	10,7	-2311,3
Польща	15,5	6,5	-136,2
Росія	8	14,3	-2291,1
Ромунія	2,1	1	274
Сербія	0,6	0,3	65,4
Словаччина	2,1	0,9	243,6
Саудівська Аравія	1	0,3	154,2
США	2,2	5,4	-1093,2
Туніс	0,8	0	216,4
Туреччина	5,8	2,7	721,7
Угорщина	3,6	2,2	295,3
Франція	0,9	2,8	-610
Чехія	1,9	1,8	-46,8
Швеція	0,2	0,8	-219,9
Швейцарія	0,2	2,7	-794,5
Японія	0,4	1,2	-266,9
Баланс тис.дол.			-4063,7

Джерело: автор склав самостійно на основі[1].